ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Satu Keski-Lusa
Ympäristöoikeuden asiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
MmV 9.10.2026

Lausunto: HE 157/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi HE 157/2026 vp ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Yleisesti esityksestä

Hallituksen esityksellä on tarkoitus panna kansallisesti täytäntöön uuden ympäristörikosdirektiivin velvoitteet. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1203 ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta (jäljempänä ympäristörikosdirektiivi) on ollut määrä täytäntöönpanna 21.5.2026. Luonnonsuojeluliitto pitää täytäntöönpanon loppuun saattamista tarpeellisena sekä esitystä laajalti perusteltuna ja kannatettavana.

Metsäkatorikos

Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä ympäristörikosdirektiivin tehokasta täytäntöönpanoa metsäkatorikoksen osalta.

3 c §. Metsäkatorikos. Pykälä olisi uusi. Sen mukaisesti metsäkatorikoksena rangaistavaa olisi tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionista sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1115 3 artiklassa säädetyn kiellon vastaisesti saattaa Euroopan unionin markkinoille, asettaa saataville Euroopan unionin markkinoilla

tai viedä Euroopan unionin markkinoilta muu kuin vähäinen määrä asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua hyödykettä tai 2 kohdassa tarkoitettua tuotetta.

EU:n metsäkatoasetuksen mukainen asianmukainen huolellisuus edellyttää, että toimija voi osoittaa puutavaran olevan metsäkatoa aiheuttamatonta ja tuotetun tuotantomaan lainsäädännön mukaisesti. Esityksen mukaan *esimerkiksi Suomessa tuotetun puutavaran osalta tarvittavat tiedot asetuksessa tarkoitettuun riskiarvioon metsäkadon aiheuttamattomuuden osalta ilmenevät käytännössä metsänkäyttöilmoituksesta, puukauppasopimuksesta ja muista vastaavista asiakirjoista, kuten mittaustodistuksesta.*

Luonnonsuojeluliiton käsityksen mukaan metsän käsittelyä koskevan toiminnan osalta sekä erityisesti metsäkatorikoksen yhteydessä metsälain mukainen metsänkäyttöilmoitusjärjestelmä (metsälaki 14 §) on keskeinen näyttöväline sen osoittamiseksi, onko puutavara korjattu laillisesti.

Luonnonsuojeluliiton käsityksen mukaan metsänkäyttöilmoitus ei kuitenkaan kata kaikkia metsäkatoasetuksen edellyttämiä tietoja. Asetus edellyttää tietoja muun muassa maankäyttöoikeuksista, ympäristönsuojelusta, metsänhoidosta ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä, kun taas ilmoitusjärjestelmä on suunniteltu kansalliseen metsätalouden valvontaan.

YVA-lain puute metsälaissa

Esityksen mukaan *ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaisesti rangaistavaksi tulee säätää laiton ja tahallinen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/92/EU 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen hankkeiden toteuttaminen mainitun direktiivin 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun tällainen menettely toteutetaan ilman lupaa ja aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa ilman tai maaperän laadulle tai veden laadulle tai tilalle tai huomattavaa vahinkoa ekosysteemille, eläimille tai kasveille.*

YVA-direktiivi on kansallisesti pantu täytäntöön ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetulla lailla (252/2017, jäljempänä YVA-laki).

YVA-lain 2 §:n 9 kohdan mukaan luvalla tarkoitetaan viranomaisen hankkeen toteuttamiseen myöntämää lupaa ja muuta siihen rinnastettavaa päätöstä. Hankkeella tarkoitetaan YVA-lain 2 §:n 10 kohdan mukaan a) laitoksen, toiminnan ja rakennustyön toteuttamista; sekä b) muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista sekä mineraalivarojen hyödyntämistä.

Kansallisesti YVA-laissa tarkoitettuja hankkeita koskevaa lupasääntelyä sisältyy ilmailulakiin (864/2014), kaivoslakiin (621/2011), lakiin eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta (768/2004), lakiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), lakiin vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), maa-aineslakiin (555/1981), lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005), ratalakiin (110/2007), rakentamislakiin (751/2023), vesilakiin (587/2011), uuteen ydinenergialakiin (775/2026)3 sekä ympäristönsuojelulakiin (527/2014). Näillä säädöksillä on täytäntöönpantu YVA-direktiiviin sisältyvä velvoite hankkeiden luvanvaraisuuden osalta. Näiden säädösten mukaisia lupia ja suunnitelmia voidaan pitää YVAlaissa tarkoitettuina viranomaisen hankkeen toteuttamiseen myöntäminä lupina tai muina siihen rinnastettavina päätöksinä (YVA-lain 2 §:n 9 kohta).

Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että metsälain mukaisella metsänkäyttöilmoituksella toteutettavat maankäytönmuutokset, jotka olisivat YVA-lainsäädännön piirissä laajuutensa puolesta , jäävät edelleen rikosoikeudellisen sääntelyn ulkopuolelle. YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon kohdan f) mukaan yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla edellyttäisi YVA-lain mukaisen menettelyn. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että metsälain ja YVA-lain suhdetta, sekä sääntelyn ennakoitavuutta ja yhteensovittamista YVA-direktiivin tehokkaan täytäntöönpanon ja rikosoikeudellisen sääntelyn toteuttamiseksi tulee selvittää lisää.

Metsästyslaki

Luonnonsuojeluliitto huomattaa metsästyslain osalta ympäristörikosdirektiivin sisältävän edelleen puutteita. Metsästysrikos on kriminalisoitu rikoslain 48 a luvun 1 §:ssä ja törkeä metsästysrikos 1 a §:ssä.

Esityksessä on arvioitu, että metsästysrikossääntely täyttää pääosin direktiivin 3 artiklan 2 kohdan n alakohdan mukaisen kriminalisointivelvoitteen luontodirektiivin liitteen IV lajien (karhu, ilves, saukko) osalta, koska niiden tappaminen on nimenomaisesti törkeän metsästysrikoksen kvalifiointiperuste.

Esityksessä tunnistetaan kuitenkin aukko, sillä metsästysasetuksen 31 §:n 1 momentin mukainen riistaeläinten kauppakielto on kriminalisoitu vain sakonuhkaisena metsästyslain rikkomisena (metsästyslaki 75 §), eikä tämä täytä

direktiivin vaatimusta vähintään kolmen vuoden enimmäisvankeusrangaistuksesta tai oikeushenkilön rangaistusvastuusta

Esitys ehdottaa luonnonsuojelurikosta koskevan rikoslain 48 luvun 5 §:n täydentämistä myytäväksi tarjoamista koskevalla uudella tekotavalla, mutta metsästyslainsäädännön piirissä olevien riistaeläinten kaupan osalta sääntely näyttää jäävän edelleen puutteelliseksi. Lisäksi esityksessä myönnetään, että eräiden direktiivin 3 artiklan 2 kohdan n alakohtaan liittyvien velvoitteiden osalta kansallinen sääntely ei kaikilta osin vastaa direktiivin edellytyksiä.

Tämä on merkittävä puute ympäristön ja luonnonsuojelun näkökulmasta.

Suden suojeluasema

Luonnonsuojeluliitto näkee ongelmallisena suden suojeluaseman heikentymisen ja ristiriidan luontodirektiivin vaatimuksessa varmistaa suden suotuisa suojelutaso.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2025/1237 muutettiin luontodirektiiviä (92/43/ETY) suden suojeluaseman osalta siten, että susi (Canis lupus) siirrettiin luontodirektiivin tiukasti suojeltujen lajien liitteestä IV liitteeseen V, jonka lajit eivät ole yhtä tiukasti suojeltuja kuin liitteen IV lajit. Kansallisesti tämä toteutettiin 1.1.2026 voimaan tulleella lailla 1292/2025, jolla metsästyslain säännös suden ympärivuotisesta rauhoituksesta poistettiin ja suden rauhoitusajasta säädetään 1.1.2026 alkaen metsästysasetuksessa.

Ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan 2 kohdan n alakohdan mukainen kriminalisointivelvoite koskee luontodirektiivin liitteessä IV lueteltujen lajien tappamista, tuhoamista, ottamista, hallussapitoa, myyntiä ja myytäväksi tarjoamista. Liitteen IV lajeihin sovelletaan luontodirektiivin 12 artiklan mukaista tiukkaa suojelujärjestelmää, joka kieltää muun muassa kaiken tahallisen tappamisen tai pyydystämisen.

Ympäristörikosdirektiivi kattaa myös luontodirektiivin liitteen V lajit, mutta esityksen mukaan vain silloin, kun niihin sovelletaan kaikkia samoja toimenpiteitä kuin liitteen IV lajeihin, jolloin esityksessä on otettu linjaus, että Suomessa mihinkään liitteen V lajiin ei sovelleta kaikkia samoja toimenpiteitä kuin liitteen IV lajeihin.

Susi on siten liitemuutoksen jälkeen edelleen törkeän metsästysrikoksen kvalifiointiperusteena, mutta ei perusmuotoisen metsästysrikoksen ja näin ollen sen asema suhteessa suojelutasoon on heikentynyt.

Törkeää metsästysrikosta koskeva säännös on rikoslain 48 a luvun 1 a §:ssä. Sen mukaan, jos metsästysrikoksessa 1) rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla, 2) rikoksen kohteena on suuri määrä riistaeläimiä, 3) tavoitellaan

huomattavaa taloudellista hyötyä, 4) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai 5) tapetaan ahma, ilves, karhu, metsäpeura, saukko tai susi taikka vahingoitetaan sitä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä metsästysrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Luonnonsuojeluliiton käsityksen mukaan asiassa on jännite suden suojelustatuksen ja rikosoikeudellisen sääntelyn tehokkaan toteuttamisen näkökulmasta.

Suden suojeluaseman muutos on ympäristön ja luonnonsuojelun näkökulmasta merkittävä heikennys ja vaikka kansallinen rikosoikeudellinen suoja säilyy osittain törkeän metsästysrikoksen kvalifiointiperusteen kautta, EU-oikeudellinen suojeluvelvoite on kaventunut olennaisesti. Suomessa erityisen ongelmallisena suden suojelutason säilymisen kannalta voidaan pitää salametsästystä, sekä myös suojelun tason määrittelemistä.

Lisätietoja:
Satu Keski-Lusa
Ympäristöoikeuden asiantuntija
+358 44 4914 756
satu.keski-lusa@sll.fi